

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра філософських та політичних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІЛОСОФІЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	07 Управління та адміністрування
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	073 Менеджмент
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Економічний

Філософія. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти економічного факультету за спеціальністю 073 «Менеджмент» / Розробник Л. М. Мельник. Біла Церква: БНАУ, 2023.

Розробник: Мельник Л. М., канд. політ. наук, доцент.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри філософських та політичних наук (Протокол № 1 від 28.08.2023 р.)

Завідувач кафедри філософських та політичних наук,
канд. політ. наук, доцент

Л. М. Мельник

Гарант ОП «Менеджмент»,
канд. екон. наук, доцент

Н. В. Коваль

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету (Протокол № 1 від 28.08.2023 р.)

Голова науково-методичної комісії,
д-р екон. наук, професор

І. М. Паска

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
6.1. Лекції	8
6.2. Практичні заняття	11
6.3. Самостійна робота	11
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	12
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	15
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	15
9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	16
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	18
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	19

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2023–2024 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Філософія» для денної форми навчання виділено всього 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 48 годин (лекції – 32, практичні заняття – 16), самостійна робота студентів – 42 години.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	Обов'язкова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – есе		1-й	2-й
Загальна кількість академічних годин – 90		Семестр	
		2-й	4-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3; самостійної роботи студента – 2,6.	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Практичні	
		16 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		42 год.	80 год.
		Підсумковий контроль: іспит	

Мета вивчення навчальної дисципліни «Філософія» полягає в тому, щоб дати студентові теоретичні основи філософії, розкрити зміст основних категорій і понять, навчити його правильно орієнтуватися в сучасному світі, підготувати до активної участі в суспільно-політичному та науковому житті.

Наше складне, динамічне, суперечливе сьогодення вимагає від людини здатності цілеспрямованої, усвідомленої, розумної орієнтації в навколишньому світі. Саме засвоєння досягнень філософської культури сприяє формуванню у особистості цієї здатності. Знання філософії підвищує культуру мислення, посилює чіткість, послідовність, аргументовану доведеність суджень, ознайомлює з правилами дискусії, посилює ефективність і переконаність мови.

Навчальна дисципліна «Філософія» передбачає засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності; ознайомлення студентів із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм і плюралізм філософського мислення; створення умов для формування світоглядно-методологічної культури студентства.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Філософія» базується на знаннях таких дисциплін, як «Історія і культура України», «Соціологія».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання відповідно до ОП «Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	Результати навчання з дисципліни «Філософія»
ПРН 01. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	РН 01.1. Асоціювати себе як члена громадянського суспільства, визнавати верховенство права, зокрема у професійній діяльності, розуміти і вміти користуватися власними правами і свободами, виявляти повагу до прав і свобод інших осіб, зокрема, членів колективу.
ПРН 02. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.	РН 02.1. Відтворювати моральні, культурні, наукові цінності, примножувати досягнення суспільства в соціально-економічній сфері та галузі управління, пропагувати ведення здорового способу життя.
ПРН 06. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.	РН 06.1. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик соціально-економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації.	РН 14. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.
ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.	РН 15.1. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.
ПРН 16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого	РН 16.1. На основі вміння співставляти різні точки зору, аналізувати та узагальнювати, демонструвати

мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.	навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.
---	--

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

Змістовний модуль 1. Основні етапи розвитку філософії

Тема 1.1. Філософія як специфічна форма осмислення дійсності.

Тема 1.2. Філософська думка Стародавнього Сходу.

Тема 1.3. Антична філософія.

Тема 1.4. Філософія Середніх віків та доби Відродження.

Тема 1.5. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія.

Тема 1.6. Некласична філософія XIX століття та сучасна світова філософська думка.

Тема 1.7. Історія української філософії.

Змістовний модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення

Тема 2.1. Онтологія та проблема свідомості у філософії.

Тема 2.2. Діалектика.

Тема 2.3. Теорія пізнання як філософська дисципліна.

Тема 2.4. Наука як предмет філософського дослідження.

Тема 2.5. Соціальна філософія та філософія культури.

Тема 2.6. Проблема людини в філософії. Філософська антропологія.

Тема 2.7. Філософський аналіз проблем економіки.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	п	лб	СРС		л	п	лб	СРС
Змістовий модуль 1. Основні етапи розвитку філософії										
Тема 1.1.	7	2	2	-	3	7	1	-	-	6
Тема 1.2.	5	2	-	-	3	7	1	-	-	6
Тема 1.3.	9	4	2	-	3	6	-	2	-	4
Тема 1.4.	5	2	-	-	3	6	-	-	-	6
Тема 1.5.	5	2	-	-	3	6	-	-	-	6
Тема 1.6.	7	2	2	-	3	6	-	-	-	6
Тема 1.7.	7	2	2	-	3	7	1	-	-	6
Разом за модуль 1	45	16	8	-	21	45	3	2	-	40
Змістовий модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення										
Тема 2.1.	7	2	2	-	3	6	-	1	-	5
Тема 2.2.	7	2	2	-	3	7	1	-	-	6
Тема 2.3.	5	2	-	-	3	6	-	1	-	5
Тема 2.4.	9	4	2	-	3	7	1	-	-	6
Тема 2.5.	5	2	-	-	3	6	-	-	-	6
Тема 2.6.	5	2	-	-	3	6	-	-	-	6
Тема 2.7.	7	2	2	-	3	7	1	-	-	6
Разом за модуль 2	45	16	8	-	21	45	3	2	-	40
Разом за 1 та 2 модулі	90	32	16	-	42	90	6	4	-	80

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; СРС – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-сть год.
<i>Змістовий модуль 1. Основні етапи розвитку філософії</i>	
<p>1.1. Філософія як специфічна форма осмислення дійсності Опис навчальної дисципліни: цілей, змісту, очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання. Принципи академічної доброчесності. Поняття світогляду. Структура та історичні типи світогляду. Виникнення філософії та історичні форми її розвитку. Предмет, структура та основні функції філософії. Проблема методу в філософії. Діалектика і метафізика. Взаємозв'язок філософії, міфології, релігії, науки та мистецтва.</p>	2
<p>1.2. Філософська думка Стародавнього Сходу Веди як духовна основа формування та розвитку давньоіндійської філософії. Філософські школи Стародавньої Індії: а) ортодоксальні (астіка) – міманса, веданта, санкх'я, йога, ньая, вайшешика; б) неортодоксальні (настіка) – чарвака-локаята, буддизм, джайнізм. Основні філософські школи Стародавнього Китаю: а) конфуціанство; б) даосизм; в) легізм (фа-цзя).</p>	2
<p>1.3. Антична філософія Основні етапи розвитку античної філософії. Досократичний період в розвитку грецької філософії: мілетська школа, Геракліт, піфагорійці, елейська школа. Філософські погляди Сократа, Платона, Арістотеля, Демокріта. Елліністично-римська філософія: стоїцизм, скептицизм, епікуреїзм, неоплатонізм.</p>	4
<p>1.4. Філософія Середніх віків та доби Відродження Головні риси та основні етапи розвитку середньовічної філософії. Патристика: а) східна (грецька) – Оріген, Василій Великий, Григорій Назіанзін, Григорій Ніський, Діонісій Ареопагіт, Іоанн Дамаскін; б) західна (латинська) – Тертулліан, Августин Аврелій. Схоластика. Проблема універсалій: а) реалізм: Ансельм Кентерберійський, Тома Аквінський; б) номіналізм: Іоанн Росцелін, Вільям Оккам; в) концептуалізм: П'єр Абеляр. Доба Відродження: а) європейський гуманізм: Франческо Петрарка, Лоренцо Валла, Мішель Монтень, Еразм Роттердамський; б) натурфілософія: Джордано Бруно, Галілео Галілей, Микола Коперник.</p>	2
<p>1.5. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія</p>	2

<p>Головні риси філософії Нового часу. Емпіризм філософії Нового часу (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Дж. Локк). Раціоналізм Р. Декарта, Б. Спінози, Г. Ляйбніца. Іматеріалізм Дж. Берклі та Д. Юма. Французьке Просвітництво та матеріалізм XVIII ст. (Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Ламетрі, К. Гельвецій).</p> <p>Іммануїл Кант – засновник німецької класичної філософії. Система суб'єктивного ідеалізму Й. Фіхте та об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга. Діалектичний метод і філософська система Г. Гегеля. Антропологічна філософія Л. Фойєрбаха.</p>	
<p>1.6. Некласична філософія XIX століття та сучасна світова філософська думка</p> <p>Передумови виникнення некласичної традиції в західноєвропейській філософії другої половини XIX століття. Ірраціоналізм та волюнтаризм А. Шопенгауера. Ідея «надлюдини» в філософії Ф. Ніцше. Філософія життя: А. Бергсон, Г. Зіммель, В. Дільтей. Філософські погляди С. К'єркегора: між сутністю та існуванням.</p> <p>Основні риси філософії XX ст. Напрямки сучасної філософії: а) прагматизм; б) позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм; в) екзистенціалізм; г) фрейдизм і неофрейдизм; д) філософська антропологія; е) феноменологія та герменевтика; є) сучасна релігійна філософія: персоналізм, неотомізм. Головні тенденції розвитку сучасної європейської філософії.</p>	2
<p>1.7. Історія української філософії</p> <p>Передумови формування української філософії. Філософські і суспільно-політичні ідеї в культурі Київської Русі. Українська філософія XIV – XVII ст. Києво-Могилянська академія як провідний навчально-освітній центр у Східній Європі. Філософські погляди Григорія Сковороди. Українська філософія XIX – початку XX ст. Розвиток вітчизняної філософії в XX - на початку XXI ст.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	16
<p>Змістовий модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення</p>	
<p>2.1. Онтологія та проблема свідомості у філософії</p> <p>Філософське осмислення проблеми буття. Основні форми буття. Становлення уявлень про першооснови буття в історії філософії. Субстанція та матерія як філософські категорії. Поняття руху. Форми руху. Концепції простору і часу в філософії і науці.</p> <p>Проблема свідомості в історії філософії. Структура свідомості. Свідоме і несвідоме. Феномен самосвідомості. Індивідуальна та суспільна свідомість.</p>	2
<p>2.2. Діалектика</p>	2

<p>Формування уявлень про діалектику в історії філософії: Геракліт, Сократ, Платон, неоплатонізм, патристика, Н. Кузанський, Г. Гегель, марксизм, «негативна діалектика». Основні принципи діалектики. Закони діалектики: Закон єдності і боротьби протилежностей, Закон взаємного переходу кількісних і якісних змін, Закон заперечення заперечення. Основні категорії діалектики.</p>	
<p>2.3. Теорія пізнання як філософська дисципліна Проблема пізнання в історії філософії. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Єдність чуттєвого та раціонального у пізнанні. Поняття методу та методології наукового дослідження. Поняття істини, її форми. Практика як основа, критерій та мета пізнання.</p>	2
<p>2.4. Наука як предмет філософського дослідження Предмет філософії науки. Генеза науки. Періодизація науки; поняття класичної, некласичної та постнекласичної науки. Сучасні концепції розвитку науки. «Верифікація» і «фальсифікація» як засоби перевірки наукового знання. Синергетика як сучасний напрям в науковому пізнанні: І. Пригожин, Г. Гакен. Ідея, науковий факт, гіпотеза, концепція, теорія як форми розвитку наукового знання.</p>	4
<p>2.5. Соціальна філософія та філософія культури Основні підходи до осмислення суспільства в історії філософії: античність, патристика, Новий час. Типологія суспільств: формаційний (марксизм) та культурно-цивілізаційний (М. Данилевський, О. Шпенглер, А. Тойнбі) підхід. Індустріальні, постіндустріальні (інформаційні) типи суспільств. Соціальна структура суспільства. Історичні типи спільнот. Співвідношення понять «етнос», «нація», «народність». Глобалізація як тенденція сучасного світового розвитку. Формування уявлень про культуру в історії людства. Матеріальна і духовна культура. Розмаїття культур: єдність загальнолюдського і національного. Культура в житті особистості і суспільства: функції культури. Співвідношення понять «культура» та «цивілізація».</p>	2
<p>2.6. Проблема людини в філософії. Філософська антропологія Проблема людини в історії філософії. Філософська антропологія як напрям в сучасній філософії: М. Шелер, А. Гелен, Г. Плеснер, О. Больнов. Філософські аспекти антропосоціогенезу: біологічне та соціокультурне в людині.</p>	2
<p>2.7. Філософський аналіз проблем економіки Економічна культура як об'єкт філософського дослідження. Філософія як фактор формування і розвитку економічної культури людства: від античності до сьогодення. Взаємозв'язок економіки і політики. Влада і економіка. Право суспільства та громадянина на вільний економічний розвиток. Тоталітаризм і відкрите суспільство:</p>	2

тенденції розвитку світової цивілізації. Власність, ринок, гроші як об'єкти філософського осмислення.	
Разом за змістовий модуль 2	16
Разом за 1 та 2 модулі	32

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-сть год
<i>Змістовий модуль 1. Основні етапи розвитку філософії</i>		
1	Філософія як специфічна форма осмислення дійсності.	2
2	Антична філософія.	2
3	Некласична філософія XIX століття та сучасна світова філософська думка.	2
4	Історія української філософії.	2
Разом за змістовий модуль 1		8
<i>Змістовий модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення</i>		
5	Онтологія та проблема свідомості у філософії.	2
6	Діалектика.	2
7	Наука як предмет філософського дослідження.	2
8	Філософський аналіз проблем економіки.	2
Разом за змістовий модуль 2		8
Разом за 1 та 2 модулі		16

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть год
<i>Змістовий модуль 1. Основні етапи розвитку філософії</i>		
1.1.	Філософія як специфічна форма осмислення дійсності.	3
1.2.	Філософська думка Стародавнього Сходу.	3
1.3.	Антична філософія.	3
1.4.	Філософія Середніх віків та доби Відродження.	3
1.5.	Філософія Нового часу. Німецька класична філософія.	3
1.6.	Некласична філософія XIX століття та сучасна світова філософська думка.	3
1.7.	Історія української філософії.	3

Разом за змістовий модуль 1		21
Змістовий модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення		
2.1.	Онтологія та проблема свідомості у філософії.	3
2.2.	Діалектика.	3
2.3.	Теорія пізнання як філософська дисципліна.	3
2.4.	Наука як предмет філософського дослідження.	3
2.5.	Соціальна філософія та філософія культури.	3
2.6.	Проблема людини в філософії. Філософська антропологія.	3
2.7.	Філософський аналіз проблем економіки.	53
Разом за змістовий модуль 2		21
Разом за 1 та 2 модулі		42

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Філософія як особлива форма освоєння людиною світу.
2. Філософія як духовна основа відродження України.
3. Структура філософського знання.
4. Особливості розуміння предмету філософії в історії філософії.
5. Історичні типи світогляду.
6. Функції філософського знання.
7. Веди як найдавніша пам'ятка духовної культури арійської Індії.
8. Філософія буддизму.
9. Йога – як релігійно-ідеалістична система.
10. Конфуціанська філософія в культурі Китаю.
11. Лао-цзи – давньокитайський філософ і мудрець.
12. Філософія даосизму.
13. Натурфілософська проблематика в досократичній філософії.
14. Формування в античності діалектичних поглядів на природу і суспільство (Геракліт).
15. Філософська проблематика апорій Зенона Елейського.
16. Формування та розвиток атомістичних ідей в античній філософії (Демокрит, Епікур, Тит Лукрецій Кар).
17. Маєвтика Сократа як зразок діалектичного мислення.
18. Вчення Платона про державу.
19. Філософські погляди Арістотеля.
20. Філософія стоїцизму.
21. Зародження та становлення християнської філософії: історичні, культурні передумови виникнення.

22. Августин Аврелій як видатний представник західної патристики.
23. Схоластика як історико-культурне явище західнохристиянського середньовіччя.
24. Проблема універсалій у філософії Середніх віків.
25. Історичне значення філософії доби Відродження.
26. Гуманістичні погляди Еразма Роттердамського.
27. Соціально-політичні доктрини Ренесансу: Нікколо Макіавеллі, Томас Мор.
28. Загальна характеристика філософії Нового часу.
29. Френсіс Бекон – засновник емпіричного напрямку в філософії Нового часу.
30. Раціоналізм Рене Декарта.
31. Вчення про державу Томаса Гоббса.
32. Імматеріалізм у філософії Девіда Юма.
33. Загальна характеристика Просвітництва у Франції.
34. Соціальна філософія Жан-Жака Руссо.
35. Світове значення німецької класичної філософії.
36. Іммануїл Кант – фундатор німецької класичної філософії.
37. Натурфілософія Фрідріха Шеллінга.
38. Філософія історії Йогана Фіхте.
39. Діалектичні ідеї в філософії Георга Гегеля.
40. Філософія права Георга Гегеля.
41. Антропологічна філософія Людвіга Фойєрбаха.
42. Соціальна філософія Карла Маркса.
43. Загальна характеристика некласичної філософії ХІХ століття.
44. Життя і творчість Фрідріха Ніцше.
45. Ірраціоналізм Фрідріха Ніцше та Артура Шопенгауера.
46. Поняття життя у філософії Анрі Берґсона.
47. Значення ідей Сьорена К'єркегора для розвитку західної філософської думки.
48. Герменевтика як метод гуманітарних наук.
49. Філософська антропологія Макса Шелера.
50. Французький екзистенціалізм.
51. Феноменологія Едмунда Гуссерля.
52. Екзистенційна філософія Карла Ясперса.
53. Філософія прагматизму.
54. Фройдизм і неофройдизм в філософії і культурі ХХ століття.
55. Міфологічний світ стародавніх слов'ян.
56. Філософська культура Київської Русі.
57. Українська полемічна література ХVІ століття. Духовні пошуки Івана Вишенського.
58. Філософія професорів Києво-Могилянської академії.
59. Філософія Григорія Сковороди.
60. Філософія серця Памфіла Юркевича.

61. Проблеми суспільного прогресу, свободи людини і нації у творах Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Драгоманова, Михайла Грушевського.
62. Концепція ноосфери Володимира Вернадського.
63. Українська філософія ХХ століття.
64. Формування уявлень про буття в історії філософії.
65. Види буття та їх специфіка.
66. Буття людини у світі – провідна тема філософії ХХ століття.
67. Рух як форма існування матерії.
68. Сучасне розуміння простору і часу в філософії і науці.
69. Діалектика як філософська теорія розвитку.
70. Історичний розвиток уявлень про діалектику.
71. Категорії діалектики як універсальні форми мислення.
72. Закони діалектики.
73. Формування уявлень про свідомість в історії філософії.
74. Проблема моделювання свідомості в кібернетиці.
75. Наукова і релігійна концепції виникнення і сутності свідомості.
76. Особливості розуміння свідомості в фройдизмі і неофройдизмі.
77. Рівні і форми суспільної свідомості.
78. Гносеологія як філософське вчення про пізнавальну діяльність.
79. Суб'єкт і об'єкт в пізнавальній діяльності.
80. Чуттєвий та раціональний рівень пізнання.
81. Загальна характеристика методів наукового пізнання.
82. Наука як особлива форма теоретичного пізнання світу.
83. Виникнення та розвиток наукового знання в культурах Стародавнього світу.
84. Особливості становлення експериментальної науки Нового часу (XVII ст.).
85. Концепція наукових революцій Томаса Куна і її місце у сучасній філософії науки.
86. Методологія дослідницьких програм Імре Лакатоса.
87. Синергетика: основні ідеї та перспективи розвитку.
88. Основні концепції походження людини.
89. Роль «біологічного» і «соціального» у становленні особистості.
90. Проблема людини у християнському еволюціонізмі П. Тейяра де Шардена.
91. Проблема свободи й відповідальності в філософії Ж.-П. Сартра.
92. Розуміння сутності суспільства в історії філософії.
93. Соціальна стратифікація, мобільність та соціальні конфлікти.
94. Теорії індустріального та постіндустріального суспільств.
95. Роль соціальних інститутів у життєдіяльності людини.
96. Феномен глобалізації: поняття, концепції.
97. Циклічні концепції розвитку культури (О. Шпенглер, А. Тойнбі).
98. Культура як смислоутворююча система.
99. Проблема періодизації культурно-історичного процесу.
100. Традиція як форма розвитку культури.

101. Діалог Сходу і Заходу у світовій культурі.
102. Фрідріх Ніцше про аполонівське та діонісійське начало в європейській культурі.
103. Соціальні норми та цінності.
104. Філософія як фактор розвитку біології.
105. Філософські та методологічні проблеми генетики.
106. Світоглядні та методологічні проблеми біологічного пізнання.
107. Місце біофілософії в системі сучасних знань.
108. Логіка як філософська наука.
109. Арістотель – батько логіки.
110. Діалектика і софістика в античній філософії.
111. Традиційна і нетрадиційна логіка.
112. Визначення понять в логіці.
113. Аргументація і доведення.
114. Мистецтво спілкування і логіка.
115. Публічний виступ і логіка.
116. Логіка і риторика.
117. Значення логіки для організації ефективного управління професійним колективом.
118. Філософські проблеми економіки.
119. Гроші як об'єкт сучасного філософського дослідження.
120. Основні моделі філософського аналізу економічної сфери суспільного життя.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle.

Під час лекційних занять використовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, відеопрезентації, роздатковий матеріал, метод проблемного викладення матеріалу. Під час практичних занять використовується дискусійне обговорення проблемних питань, доповіді з презентаціями за темою заняття, індивідуальне та фронтальне опитування тощо. Самостійна робота передбачає опрацювання додаткових джерел літератури; інформації з інтернет-сайтів; відеоматеріалів в YouTube за відповідними темами.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Філософія» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіка виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється на іспиті.

9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії, мінідоповіді з теми заняття.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати

	можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як сума балів з поточного, модульного та підсумкового контролю.

Сума балів з поточного контролю визначається як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1-34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «іспит»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Іспит	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	20	10	20	10	30	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint.
2. Роздатковий матеріал.

Технічні засоби:

1. ПК.
2. Мультимедійне обладнання.
3. Система дистанційного навчання Moodle.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бліхар В. С., Цимбалюк М. М., Гайворонюк Н. В., Левкулич В. В., Шандра Б. Б., Свищо В. Ю. Філософія: підручник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
2. Бичко І., Бичко А., Табачковський В., Ярошовець В. Філософія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
3. Губерський Л. Філософія: підручник; 2-ге вид., перероб. та доп. Фоліо, 2017. 621 с.
4. Основи філософії: навч. посіб. / С. Симоненко, О. Сулим, М. Шмиголь та ін.; за ред. М. Шмиголя. 2019. К.: Центр навчальної літератури. 412 с.
5. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підручник / В. Лозовий, М. Требін, М. Горлач та ін. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 1028 с.
6. Петрушенко В. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. Львів: Львівська політехніка, 2019. 596 с.

7. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт. кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2021. 286 с.
8. Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана Філософія: підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с.

Додаткова література

1. Гринів О. Історія української філософії. Львів: Тріада плюс, 2015. 302 с.
2. Історія української філософії: підручник / М. Ю. Русин, І. В. Огородник, С. В. Бондар та ін. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. 591 с.
3. Історія української філософії: хрестоматія / упоряд. М. В. Кашуба. Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 356 с.
4. Ратніков В. Основи філософії науки і філософії техніки: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2012. 291 с.
5. Ратніков В. С., Макаров З. Ю. Історія та філософія науки. Хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації. Вінниця: Нова Книга, 2009. 411 с.
6. Стружевський В. Онтологія. Київ: Дух і літера; Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2014. 312 с.
7. Філософія історії: навч. посіб. / Найчук А. В., Ганаба С. О. Кам'янець-Подільський: Зволейко Д. Г. 2020. 203 с.

Адреси сайтів в INTERNET

1. Електронна бібліотека "psylib" (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.) <http://www.psylib.kiev.ua>
2. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
3. Книжкова палата України імені Івана Федорова <http://www.ukrbook.net/>
4. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника <http://www.library.lviv.ua/>
5. Наукова бібліотека ім. В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
6. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>
7. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання www.nbuv.gov.ua
8. Національна парламентська бібліотека України <http://www.nplu.org/>
9. Сайт альманаху «Грані» <http://www.grani.org.ua/>
10. Сайт Інституту філософії НАНУ ім. Г.С. Сковороди <https://www.filosof.com.ua>
11. Сайт Українського філософського фонду <http://www.philosophy.ua>

12. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка <http://korolenko.kharkov.com/>
13. Stanford Encyclopedia of Philosophy <https://plato.stanford.edu/contents.html>
14. Наукова бібліотека Білоцерківського національного аграрного університету <https://library.btsau.edu.ua/електронна-бібліотека/>